

Onsdagen den 14 mars

Kl. 09.00–10.53
16.00–16.11

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2017/18:126 till justitieutskottet
2017/18:129 till civilutskottet
2017/18:137 och 142 till finansutskottet
2017/18:152 till arbetsmarknadsutskottet
2017/18:154 till konstitutionsutskottet
2017/18:161 och 166 till trafikutskottet
2017/18:163 till miljö- och jordbruksutskottet
2017/18:168 och 173 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelser

2017/18:75 till konstitutionsutskottet
2017/18:141 till försvarsutskottet

Redogörelse

2017/18:NR1 till utrikesutskottet

EU-dokument

KOM(2018) 127 till utrikesutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
7 maj.

§ 2 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

*Integritetsskydd vid
signalspaning i
försvarsunderrättelse-
verksamhet*

Försvarsutskottets betänkande 2017/18:FöU5
Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet
(skr. 2017/18:70)
föredrogs.

Anf. 1 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1.

Svensk signalspaning är en viktig komponent i värnandet av rikets säkerhet, såväl mot yttre hot från främmande makt som mot potentiell terroristverksamhet. Där råder det säkert inga delade uppfattningar.

Det är alltid en ständig balansakt att värna om den enskilde medborgarens integritet, och livliga diskussioner följde av införandet av den så kallade FRA-lagen för ett antal år sedan. Hela ämnesområdet är kontroversiellt och behandlas med stor varsamhet. Verksamheten ska kunna bedrivas med fortsatt förtroende från folket – och det gör den väl i dag, såvitt jag vet.

FRA har en utomordentligt viktig funktion. Utskottet har besökt dem ett antal gånger, och jag imponeras av den professionalism som råder på FRA. Det är mycket tillfredsställande att vara där och lyssna på proffsen.

Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet trädde i kraft 2009, och den begränsar antalet myndigheter som har rätt att inrikta signalspaning. I dag får den bedrivas i fråga om kartläggning, utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden med mera. Däremot har Inspektionen för strategiska produkter inte haft rätt att inrikta signalspaning från FRA för att uppnå syftet. Sådan inriktning har fram till i dag endast angetts av regeringen och Regeringskansliet, Försvarsmakten, Sjöpo och Noa – om jag har rätt.

Det som föreslås nu enligt utskottsmajoriteten, i vilken Sverigedemokraterna ingår, är att på ett mer effektivt sätt kunna tillgodose samhället och medborgarna den säkerhet de har rätt att kräva. Utskottet föreslår att regeringen ser över en återgång till den ordning som rådde när lagen först antogs, det vill säga att ge ISP rätt att ange inriktningen för signalspaningen. Förändringen handlar om ISP, Inspektionen för strategiska produkter.

Sverige har en fantastisk försvarsindustri. Exporten av försvarsmateriel gör att vår industri blir stark nog att producera viktiga materielsystem till det svenska försvaret. Flera av de inhemska producerade materielen har nationella säkerhetsintressen. Vi vill från vår sida inte se en minskad export av försvarsmateriel, utan tvärtom vill vi se en ökning. Men det är viktigt att exportkontrollen fungerar bra, och Sverige har en av världens starkaste och strängaste exportkontroller. Det är väl Japan som har en strängare kontroll. Den svenska kontrollen behöver inte bli strängare, men den ska vara noggrann. Sverigedemokraterna stöder att ISP ska få inrikta FRA för att ge bra underrättelser även på det området.

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, utövar en viss kontroll över hur lagen tillämpas. Det finns en nämnd, men den lider enligt vår uppfattning av en otillräcklig parlamentarisk kontroll. Vi har varje år motionerat om att antalet ledamöter ska utökas så att även Sverigedemokraterna kan vara med, lyssna och ta del av vad som sägs på ett helt annat sätt. Därför har vi i vår motion föreslagit att antalet ledamöter ska utökas. Nu finns en domare och en jurist, och de fem andra ledamöterna delar ni på. Men vi är inte med. Vi har år efter år undrat varför vi inte får vara med. Jag skulle gärna vilja att ni svarar på frågan. Vad är det för fel med att utöka med ytterligare en ledamot så att Sverigedemokraterna, ett av de största oppositionspartierna, kan vara med? Jag skulle gärna vilja att ni svarar på frågan. Det är vår huvudsakliga poäng, förutom den som utskottsmajoriteten har.

Ni kan väl fundera över och svara på varför ni inte vill att Sverigedemokraterna ska vara med i nämnden.

Anf. 2 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Den så kallade FRA-lagen har gett Försvarets radioanstalt rätt till långtgående avlyssning av internettrafik. Vänsterpartiet har varit och är fortfarande stark motståndare till FRA-lagen och har drivit på för att den ska upphävas, bland annat genom ett flertal riksdagsmotioner. Vi är inte beredda att äventyra den personliga integriteten på det vis lagstiftningen medger.

När den omstridda lagen antogs 2008 kunde den lotsas igenom riksdagen först efter det att flera kontrollmekanismer byggts på för att lugna en oroad och kritisk allmänhet. Vi menar att det finns goda skäl att bibehålla en strikt lagstiftning i fråga om signalspaning. Vi ser fram emot att ta del av den utredning som regeringen tillsatt och som ska göra en översyn av den lagstiftning som gäller för personuppgiftsbehandling inom Försvarmakten och Försvarets radioanstalt. Utredningen ska lämnas i maj 2018, och vi kommer med största sannolikhet att då få anledning att återkomma till frågan.

Försvarsutskottets majoritet ställer sig bakom en motion av Hans Wallmark, Moderaterna, angående att utöka inriktningen av signalspaning till ISP, bland annat för att följa upp spridning av massförstörelsevapen. Det kan vid en första anblick framstå som behjärtansvärt, men vi anser inte att det finns något behov av att låta ytterligare en myndighet rikta signalspaning.

Utskottet konstaterar att signalspaning redan i dag får bedrivas i syfte att kartlägga utveckling och spridning av bland annat kärnvapen. Sedan 2009 har dock ISP inte längre mandat att inrikta signalspaning från FRA för försvarsunderrättelseverksamhet. Däremot sker myndighetssamverkan för icke-spridningsfrågor genom ett samverkansråd knutet till ISP. ISP anger också att samarbetet med berörda myndigheter fortsätter att utvecklas. Mot bakgrund av detta ser jag i nuläget inte skäl att vidta åtgärder för att ytterligare en myndighet ska få inrikta signalspaning.

Vänsterpartiet anser att det är oerhört viktigt att Sverige intensifierar sitt arbete för global nedrustning, särskilt när det gäller kärnvapen och massförstörelsevapen. Därför är det av allra yttersta vikt att Sverige skriver på FN-konventionen om ett kärnvapenstopp. Det är ett initiativ som bland andra Hans Wallmark har motsatt sig, med hänvisning till Sveriges samarbete med Nato.

Vänsterpartiet har väckt en rad motioner i riksdagen i syfte att stoppa spridningen av kärnvapen. Vi vill bland annat se ett klart och otvetydigt förbud mot införande och transitering av kärnvapen på svenskt territorium. Vi vill också se såväl Norden som resten av Europa som en kärnvapenfri zon. De partier som menar allvar med att motverka spridning av kärnvapen är mer än välkomna att ställa sig bakom våra förslag och krav.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 3 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Anledningen till debatten vi har i dag är att vi årligen får en rapport om den granskningsverksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten sänder till regeringen.

Prot. 2017/18:84

14 mars

*Integritetsskydd vid
signalspaning i
försvarsunderrättelse-
verksamhet*

År 2016, som det aktuella ärendet gäller, har en kontrollverksamhet av normal omfattning pågått. Det är 33 stycken granskningar som Siun har genomfört, och inte i något fall har man haft anledning att framföra kritik mot den verksamhet som Försvarets radioanstalt bedriver.

När det blir på det sättet, herr talman, brukar motståndarna till den så kallade FRA-lagen säga: ”Se där! Man har inga synpunkter – det är ett bevis för att kontrollverksamheten inte fungerar.” När man å andra sidan vissa år *har* synpunkter blir slutsatsen precis densamma: ”Se, det fungerar inte!” Och så får man kritik för det.

Det är jämnt tio år sedan, herr talman, som den så kallade FRA-lagen tillkom här i Sveriges riksdag. Den var, som föregående talare har varit inne på, otroligt kontroversiell och ledde till omfattande protester som syn-tes både i och utanför riksdagshuset. Men i ljuset av den säkerhetspolitiska utveckling som har varit sedan 2008 tror jag att de flesta i dag ändå är tacksamma för att Sverige tog det här steget och återigen fick en fungerande signalspaning.

I dessa dagar har icke-spridningsfrågorna mycket stor aktualitet. Från Syrien kommer det närmast varje vecka rapporter om misstänkt användning av massförstörelsevapen, främst kemiska sådana. Nu i dagarna, herr talman, oroas världen av det som har inträffat i Storbritannien. Uppenbarligen har nervgift kommit in i landet och tillfogat åtminstone två personer livshotande skador. Jag behöver inte fortsätta uppräknningen med Nordkorea.

Icke-spridningsfrågorna har stor aktualitet, och det finns skäl att känna stor oro över den bristande entusiasm som just nu präglar nedrustningsfrågorna i världen. Att den av våra myndigheter som har huvudansvaret för just icke-spridningsfrågor inte har möjlighet att använda effektiva under-
rättelseredskap anser jag vara ganska allvarligt. Jag är glad över att försvarsutskottet nu i relativt stor politisk enighet ger regeringen till känna att ISP behöver ha dessa redskap att tillgå.

Jag vill tillägga, herr talman, att när det gäller just icke-spridningsfrågor tror jag att det här med personlig integritet är något mindre viktigt än när det gäller den inriktning som kanske sker av polis och säkerhetspolis.

Roger Richtoff ställer frågan varför Sverigedemokraterna inte får en plats i Siun. Det är inte bara Sverigedemokraterna som inte får plats i Siun. Det är andra partier också. Det finns fem stycken platser avsedda för nominering från de politiska partierna, och de ledamöterna utses på precis samma sätt som i alla andra organ i och utanför riksdagen.

Vänsterpartiet tar naturligtvis chansen när man kan och säger att Sverige bör tillträda den så kallade kärnvapenkonventionen. Det hör inte riktigt till ämnet för dagen, herr talman, men låt mig säga att de mycket viktiga bi- och multilaterala försvars- och säkerhetssamarbeten som Sverige har med andra västerländska demokratier skulle lida stor skada av att vi tillträder denna konvention. Exempelvis tror jag att det hade varit helt omöjligt att genomföra den stora försvarsmaktsövning som skedde i september 2017, nämligen övningen Aurora.

Anf. 4 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Vi kan ju resonera lite grann om ledamöterna i Siun.

Man ser det som två block. Det ena har de rödgröna, och det andra har oppositionen. Min uppfattning – även om den inte delas av Allan Widman

– är att de i Alliansen alternerar på de senare platserna, och vi inbjuds inte att vara med och rotera och därmed kunna närvara i nämnden.

Det kan ju finnas skäl till detta, men om man ska få bred förståelse för det arbete som bedrivs här – vi tycker att det är en jättebra verksamhet – tror jag att man ska vara beredd att se över detta. Man kanske ska utöka så att varje parti kan ha en ständig plats. Det kan innebära andra praktiska problem som jag inte ser just här och nu, men man borde göra en förändring. Antingen sätter vi oss tillsammans och gör fördelningen och varierar det här eller också har vi möten efteråt, där vi tillsammans går igenom vad som händer på mötet i nämnden och därmed sprider den kunskap som ni andra har på ett annat sätt.

Jag tycker att ni borde överväga detta och resonera om en förändring så att vi får ökad möjlighet att vara närvarande om vi själva vill.

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Det ligger väl lite i sakens natur att Siuns ledamöter har tillgång till den allra mest känsliga information som finns inom ramen för de myndigheter som har ansvar för försvars- och säkerhetspolitiken, och det är väl givet att en sådan församling inte kan vara hur stor som helst.

Med det sagt, herr talman, brukar Roger Richtoff och hans partikamrater ofta återkomma till att Sverigedemokraterna utgör det tredje blocket. Det blocket är vad jag förstår fortfarande inte tillräckligt stort för att kunna göra anspråk när de här platserna fördelas, utan de fördelas på samma sätt genom den röstsamverkan som sker inom de olika blocken. Det är likadant på alla andra områden inom de förtroendeorgan som vi har inom och utom riksdagen.

Anf. 6 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår att det finns skäl till att vi inte är med. Men även om det skulle vara sekretessbelagda uppgifter av hög art, ska jag tolka det som att Vänsterpartiet och Miljöpartiet är mer trovärdiga att ingå i nämnden? Kan de hantera dessa kvalificerat hemliga uppgifter bättre?

Vi är i alla fall riksdagens tredje största parti. Även om det inte har gått igenom till alla är det faktiskt på det viset. Det tredje största partiet i riksdagen med alla sina medlemmar har ingen insyn och ingen plats i Siun. Det tycker vi är fel, och det vill vi ändra på. Där har vi uppenbarligen olika uppfattningar, men vi kommer att fortsätta kämpa för detta.

Anf. 7 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag har besvarat Roger Richtoffs fråga. Det handlar inte om vilket parti som är aktuellt. Det handlar om att vi följer precis samma regler som i alla andra sammanhang och att det tredje blocket, som Sverigedemokraterna brukar kalla sig, inte är stort nog att göra anspråk på representation i en nämnd som innehåller bara fem stycken politiska ledamöter. Detta kommer man inte ifrån.

Sedan, herr talman, faller det inte på mig att göra några bedömningar över huvud taget av de personer som sitter i nämnden eller hur de har blivit säkerhetsdeklarerade. Det är en uppgift för våra myndigheter på försvars- och säkerhetsområdet.

Anf. 8 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! Då är vi återigen samlade för att diskutera integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, en årligt återkommande tillställning i denna kammare.

Låt mig börja i den här änden, herr talman: Underrättelseverksamhet är viktig. Den är viktig för att en nation ska kunna förstå vad som sker i omvärlden. Det är ett sätt att förbereda sig på de förändringar och den utveckling som sker. Det är ett sätt att förebygga och förhindra att olika konflikter och kriser uppstår, och det är såklart en del av den internationella samverkan som Sverige deltar i med andra länder.

Det samlas in på lite olika sätt. Vi kan använda vårt flyg eller våra signalspaningsfartyg. Det är glädjande att i dag kunna säga att vecka 9, veckan när stockholmarna har ledigt men övriga världen jobbar, skars de första plåtarna på det polska varvet till det nya signalspaningsfartyg som kommer att tjänstgöra i den svenska organisationen. Det sker alltså en del, och det tycker jag är bra.

Den kunskap som samlas in är naturligtvis viktig för den svenska förmågan att försvara sig. Det är ett sätt för våra ubåtsbesättningar och stridsflygare att få kunskap om vad som skulle kunna möta dem, så det är klart att det har en ytterst viktig funktion. Framför allt handlar det om att försvara de demokratiska och medborgerliga rättigheter som vi står för.

Herr talman! Avlyssning via fiber har alltid varit omdiskuterat. Den personliga integriteten måste naturligtvis skyddas, och det finns också ett stort och kraftigt regelverk kring detta. Om både mottagare och sändare finns inom rikets gränser får det inte ske, utan det måste finnas en koppling till utlandet. Detta är tydligt reglerat i den lagstiftning vi har.

Det är också reglerat vilka myndigheter som får jobba med detta. Det är regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen i Polismyndigheten.

I dag är det inte bara uppföljning och granskning vi diskuterar utan även motionen på området. Det moderata partiet har lagt fram en motion om vilka myndigheter som ska kunna göra avrop på detta. Det är en ganska bra motion, som handlar om att ISP, Inspektionen för strategiska produkter, ska kunna jobba med det som handlar om spridning av massförstörelsevapen och krigsrelaterade produkter. I min värld är detta ganska klokt, och från socialdemokratiskt håll ställer vi oss bakom tillkännagivandet. Vi tycker att det är ett bra förslag.

Avslutningsvis, herr talman, har denna granskning gjorts under året av Inspektionen för försvarsunderrättelseverksamheten. De har granskat detta i enlighet med de lagar och förordningar vi har. Det kanske är viktigt att påpeka att ingen anmärkning har förekommit, utan detta har skötts enligt regelverket.

Med de orden passar jag på att yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 9 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Jag har sagt det förr, och jag säger det igen: utan spaning, ingen aning. Det kan verka som ett slitet uttryck, men utan det viktiga arbete som bedrivs av de anställda vid våra underrättelsetjänster hade den nationella säkerheten och situationen för våra medborgare, innanför våra gränser men också utanför, där man av olika anledningar bor och verkar

till exempel som anställd vid företag eller som deltagare i volontär-, räddnings- eller fredsinsatser, varit mycket osäker.

Det är en absolut nödvändighet för nationen Sverige att ha en väl fungerande underrättelsetjänst. I grunden handlar det om vår trygghet, vår frihet och framför allt vår självständighet. Den egna informationen är den enda man till hundra procent kan lita på. Och i en tid som präglas av en allt sämre säkerhetssituation, informationspåverkan och fake news är behovet av korrekt information större än någonsin.

Herr talman! Vi befinner ju oss här i kammaren för att debattera försvarsutskottets betänkande nr 5, som är ett svar på regeringens årliga skrivelse om Försvarets radioanstalts, FRA:s, signalspaning under 2016.

Sedan lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – signalspaningslagen eller FRA-lagen, som den förkortat kallas – antogs den 1 januari 2009, omfattas signalspaning av både tillståndsgivning och en omfattande kontroll.

Det var inte så att det före signalspaningslagens tillkomst inte fanns någon praxis kring underrättelseinhämtning. Inom myndigheten bedrevs samtidigt en stark intern kontroll, vilket också har manifesterats i det kontrollorgan som finns i dag, integritetsskyddsrådet. Jag har jobbat inom anstalten i tio år och också guppat på det nuvarande fartyget, som nu med glädje ersätts, och jag kan gå i god för att man hade god koll på detta. I och med att man fick den nödvändiga möjligheten att också spana i tråd påpekade dock myndigheten själv att man behövde ett regelverk kring detta.

Det handlar om både livrem och hängslen, kan man säga. Varför? Jo, signalspaning är per definition ett intrång i en enskilds integritet. Underrättelseinhämtning kan vem som helst egentligen bedriva – öppet eller hemligt, legalt eller illegalt. Men i en rättsstat är det oerhört viktigt att det när staten bedriver underrättelseinhämtning finns ett regelverk kring detta så att den enskildes rätt beaktas.

Herr talman! I sitt betänkande konstaterar försvarsutskottet återigen med utgångspunkt i regeringens skrivelse att varken Siun, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, eller integritetsskyddsrådet vid FRA har framfört några synpunkter eller förslag till åtgärder.

Efter intrimning i början av både tillståndsgivare och kontrollorgan har vi nu under en följd av år kunnat konstatera att uppföljningen och granskningen av signalspaningen fungerar väl. Men det finns ingenting som inte kan bli bättre, och regeringen har enligt en tidigare överenskommelse nu inlett en fördjupad uppföljning av lagstiftningens utformning så att den följer den tekniska och legala utvecklingen.

Herr talman! Med anledning av det sista skulle jag vilja gå in lite på det tillkännagivande som en utskottsmajoritet i betänkandet riktar till regeringen.

Spridning av massförstörelsevapen är som bekant ett växande problem i en värld som präglas av en allt större säkerhetspolitisk osäkerhet. Sverige har i decennier aktivt bidragit till internationell säkerhet och stabilitet, inte minst när det gäller antispridningsarbetet. Det är därför viktigt att förutsättningarna för det arbetet är optimala.

Prot. 2017/18:84

14 mars

*Integritetsskydd vid
signalspaning i
försvarsunderrättelse-
verksamhet*

Ansvar att ge tillstånd och utföra tillsyn när det gäller krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden samt att utgöra nationell myndighet för kemvapenkonventionen ligger hos just Inspektionen för strategiska produkter, ISP. Fram till dess att lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet antogs 2009 hade myndigheten möjlighet att för sina specifika behov inrikta FRA:s signalspaning. Men till följd av den överenskommelse som slöts kring FRA-lagen togs den möjligheten bort.

Det faktum att ISP i dag inte själva får inrikta signalspaning för att kunna fullgöra sitt uppdrag innebär problem på flera olika plan. Man är hänvisad till underrättelseinformation i andra hand i form av rapporter från andra myndigheter och kan alltså inte själv specifikt peka ut vad som är viktigt för det egna kontroll- och verifikationsuppdraget.

Möjligheten att arbeta proaktivt i stället för reaktivt är i dag också begränsad. I och med denna begränsning försvåras Sveriges möjlighet att uppfylla sina åtaganden i ett antal olika internationella exportkontrollarrangemang, vars syfte är att förhindra spridning av massförstörelsevapen och konventionella vapen. Detta är självklart inte tillfredsställande.

Det är positivt att integritetsskyddet stärktes i och med signalspaningslagen 2009, men lagen behöver tydligt modifieras med tanke på att omvärlden har utvecklats.

Mot bakgrund av detta, herr talman, initierade undertecknad detta förslag, och tillsammans med övriga moderater och Alliansen i utskottet lade vi fram förslaget att åter ge ISP rätten att inrikta signalspaning. Det är med glädje jag kan konstatera att en majoritet av utskottets övriga partier också ställer sig bakom detta och riktar ett tillkännagivande till regeringen om att ge myndigheten tillbaka rätten att inrikta signalspaning.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till försvarsutskottets förslag i betänkande nr 5.

Anf. 10 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Annicka Engblom vet säkert vad jag tänker fråga om. Jag trodde att jag skulle få svaret här, men det fick jag inte.

Jag fick alldeles nyss svaret av en ledamot, och jag vet precis hur det är. Vi föreslog en förändring när det gäller den insyn vi nu inte har i nämnden. Vad gäller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har man ju gjort detta. Där har vi insyn.

Jag skulle vilja veta: Varför vill Moderaterna inte resonera om en ändring, så att alla partier har möjlighet att ha ledamöter i nämnden för att få en bredare insyn än i dag? Vi har ju ingen insyn i dag, eftersom ni fördelar platserna efter blocken. Vi vet hur det är, men vi vill ha en förändring. Hur ser du, Annicka Engblom, och Moderaterna på detta?

Anf. 11 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Som Roger Richtoff själv säger har han i en tidigare replikväxling med ledamoten Allan Widman fått svar på sin fråga. Moderaterna delar den uppfattning som Allan Widman uttryckte.

Anf. 12 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Jag vet att vi har ett system. Där föreslår vi nu en förändring. Ska jag tolka svaret som att vi återigen hör att Moderaterna inte vill ha en förändring och alltså inte vill släppa in ett av de största riksdagspartierna till insyn i nämnden?

Anf. 13 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Ja, Roger Richtoff ska tolka det precis på samma sätt som Allan Widman uttryckte det i sitt svar. Det har avsatts fem platser för politiska ledamöter, och de fördelas enligt de regler som finns i dag. Moderaterna har ingen annan uppfattning.

Anf. 14 ANDERS SCHRÖDER (MP):

Herr talman! I dag diskuterar vi frågor om integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Frågan hur vi hanterar avvägningen mellan de medborgerliga fri- och rättigheterna å ena sidan och vår gemensamma säkerhet å andra sidan är en ständig balansgång för politiker. Därför är det också lämpligt att vi kontinuerligt diskuterar frågorna, och det gör mig glad att detta är en årlig skrivelse.

Det är när något av perspektiven glöms bort som våra problem uppstår. Det lär vi oss också av historiska exempel. IB-affären är ett bra exempel, där säkerhetstänket inkräktade på medborgarnas rättigheter. Åsiktsregistreringen av tusentals svenskar på 1960- och 1970-talen var en av de allvarligare rättsskandalerna i Sveriges historia.

Symtomatiskt för det som skedde då var att organisationen IB saknade insyn av såväl politiker som andra oberoende granskare. Det misstaget har Sverige lärt sig av. I dag arbetar vi helt annorlunda för att säkerställa balansen mellan rättigheter och säkerhet. Siun och FRA:s insynsråd är två exempel på hur en sådan genomlysning fungerar i dag.

Genom att kritiskt granska, komma med ändringsförslag och vid allvarligare brister anmäla brott eller rapportera till regeringen säkerställer vi att frågan om integritet och rättigheter aldrig glöms bort eller hamnar i skymundan i vår underrättelsetjänst.

Detta betyder inte att allting fungerar felfritt, och Siun har också gjort påpekanden. Men så länge politiken tar integritetsfrågorna på allvar och så länge Siun och andra gör sitt jobb som oberoende granskare blir förutsättningarna långt mycket bättre i dag när det gäller att säkerställa balansen mellan medborgarnas frihet och nationens trygghet.

I årets granskning har Siun inte gjort några påpekanden om brister, vilket får ses som positivt. Jag hoppas att politiken ger myndigheterna förutsättningar att fortsätta sitt viktiga granskningsarbete, som lägger grunden för ett förtroende mellan underrättelsetjänst och medborgare.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 15 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Underrättelseförmåga är avgörande i vår tid med försämrat säkerhetsläge, gråzonsproblematik, antagonistiska krafter och utländska stater som bedriver informationskrigföring och spionage i olika former, bland annat gentemot vårt land. Flera rapporter de senaste åren har visat att vårt samhälles arbete med informations- och cybersäkerhet behöver utvecklas ordentligt. Det är allvarligt att bristerna är så stora. Som FRA

gång på gång har visat i sina årsrapporter är säkerheten hos våra svenska myndigheter och bolag inte i nivå med de hot vi ser.

Vi har aktivt tagit del i att vi har fått fram försvarsöverenskommelser som ger samhällets informations- och cybersäkerhet mer pengar de närmaste åren. Detta är viktigt när sårbarheten ökar i vårt samhälle och allt fler verksamheter och personer är beroende av fungerande elektronik, digital uppkoppling och e-tjänster. Försvarsberedningens senaste rapport om totalförsvarets utveckling lyfter dessa frågor på ett tydligt sätt. Detta är ett fält som vi behöver jobba mycket med. Det handlar också om vårt arbete i riksdagen i närtid och på lång sikt.

Enligt MSB riktas ungefär 10 000 cyberattacker mot Sverige varje månad. Det förekommer industrispionage. Det finns terrorhot och attacker mot samhällsviktig verksamhet och infrastruktur. Detta måste förebyggas och avväjas på bästa sätt. Vi måste hindra att det sker olyckor och allvarliga incidenter i vårt land.

Vi vill se strategier för ett kompetenslyft för cybersäkerhet, inte minst i organisationer som bedriver samhällsviktig verksamhet. Vi ser också att styrningen i förhållande till landets kommuner behöver förtydligas. Inte minst behöver många engagera sig mer i det systematiska cybersäkerhetsarbetet runt om i vårt land.

Också kunskapen om vad lagarna säger behöver i många sammanhang öka. Detta är extra tydligt efter förra årets rapportering om händelserna i Transportstyrelsen. Att detta är viktiga ledningsfrågor kan vi inte låta bli att se. Det kräver engagemang och ständig utveckling.

Ett gott cyber- och informationssäkerhetsarbete kräver specialkompetens inom många områden, såväl krypto som signalskydd. Vårt arbete i staten är mycket viktigt. FRA har en mycket viktig funktion i att bidra till den samlade försvarsförmågan och också långsiktigt utveckla hur det här ska bedrivas. Vi måste bekämpa nya typer av attacker och terrorism, men vi måste också garantera att människors personliga integritet och rätt till privatliv inte inskränks.

Den rapport och den skrivelse som vi har fått ta del av i år är mycket viktig och ger också tydliga besked om hur arbetet bedrivs och var vi står när det gäller dessa viktiga områden.

Enligt signalspaningslagen får den myndighet som regeringen bestämmer inhämta signaler i elektronisk form vid signalspaning. Det är viktigt att detta får fortsätta, också för att garantera en trygghet. Det är också viktigt att det granskas. Jag tycker att beskrivningarna av genomförda granskningar visar att det sker ett mycket seriöst och noggrant arbete också för att utveckla verksamheten.

Herr talman! Ingen av granskningarna har lett till att det har framförts ytterligare synpunkter eller förslag till FRA. Det har inte heller fattats beslut om att någon inhämtning ska avbrytas eller att det ska ske förstöring av upptagning eller uppteckning av information.

Också när det gäller kontroll av enskilda personers trafik och meddelanden ser vi att det hela sköts på ett bra sätt. Det har också minskat jämfört med tidigare år.

Vi har alltså ett fungerande integritetsskydd. Det är också ett fält som kräver ett viktigt engagemang framåt för att vi noga ska följa utvecklingen också i förhållande till vår omvärld, där hotbilden ständigt förändras och

komplexiteten ökar. Behovet av kompetens för att hantera det som sker i omvärlden behöver säkerställas.

Därför är utskottets förslag till tillkännagivande viktigt. Centerpartiet står bakom utskottets förslag till beslut. Vi ser också att detta är ett område som är nödvändigt att prioritera för Sveriges försvar och skydd för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

Prot. 2017/18:84
14 mars

*Integritetsskydd vid
signalspaning i
försvarsunderrättelse-
verksamhet*

§ 3 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU25
Statlig förvaltning och statistikfrågor
föredrogs.

Talman konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 4 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2016

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU10
Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2016 (skr.
2017/18:69)
föredrogs.

Talman konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 5 Fiskeripolitik

Fiskeripolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU13
Fiskeripolitik
föredrogs.

Anf. 16 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! I dag behandlar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU13 om fiskeripolitiken. Vi står bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 13.

Målet för EU:s gemensamma fiskeripolitik är att den ska säkerställa att fiske och vattenbruk är miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt hänseende, socialt hänseende och sysselsättningshänseende samt att trygga livsmedelsförsörjningen.

Kvotsättningen är *ett* verktyg för att uppnå målet om hållbart fiske, men det är bara ett av flera verktyg. Till exempel är redskapsbegränsningar och begränsningar i tid och rum andra viktiga verktyg. Det krävs också ett kontrollsystem som är effektivt, ändamålsenligt och anpassat till den gemensamma fiskeripolitiken.

Kontinuerlig uppföljning är viktigt för att bedöma fiskets effekter på ekosystemet. Uppföljningen säkerställs bland annat genom det spårbarhetssystem som har införts. Havs- och vattenmyndigheten utvecklar nu ett elektroniskt spårbarhetssystem som innebär att man kan följa fisken från fångst till försäljning. Systemet omfattar flera arter för vilka beståndssituationen är kritisk.

Fiskerikontrollen genomgick en förändring under 2016, som innebär att verksamheten bedrivs utifrån ett riskbaserat arbetssätt. Det innebär att fokus ligger på de delar av fisket där myndigheten bedömer att risken för överträdelser är störst. Enligt regeringen visar det första årets arbete på positiva resultat. Utvecklingen av den svenska fiskerinäringen är i hög grad beroende av den gemensamma fiskeripolitiken. Därför är det av stor vikt att goda förutsättningar för yrkesfiskets utveckling säkerställs, inte bara på lokal och nationell nivå utan även på europeisk.

Herr talman! Det småskaliga kustnära yrkesfisket har en stor betydelse för många orter längs Sveriges kust. Det ger en möjlighet till tillväxt och lokal utveckling. Det svenska fisket domineras av småföretag, som hela tiden minskar i antal. Det är beklagligt, för yrkesfisket bidrar till en levande landsbygd, kust och skärgård. Arbetstillfällen skapas både inom fisket och i beredningsindustrin. Detta ger också arbetstillfällen i industri, verkstäder, turism och besöksnäring.

Fisket är en förutsättning för att man ska uppnå miljö kvalitetsmålet om levande kust och skärgård. Det blir också en del av bygdens identitet. Men kustfisket har stora utmaningar. En är den ökade stammen av säl, som orsakar stora skador. Många arbetar med olika typer av sälsäkra redskap, men detta är än så länge på experimentstadiet och ersätter i nuläget inte det traditionella fisket. De direkta sälskadorna i redskapen beräknas till över 30 miljoner kronor per år. Till detta kommer många indirekta kostnader, som till exempel handlar om att fiskarna måste överge fiskeplatser och om förkortad livslängd för redskapen.

Vi behöver också fundera på hur vi använder råvaran. 60 procent av den fisk som fångas går till foder. Sverige är ett av de länder där det äts mest fisk. Men trots vår långa kuststräcka och våra många sjöar och vattendrag är den mesta fisken vi äter importerad. En siffra som nämns är 80 procent. Vi behöver utveckla beredningsindustrin för att få upp värdet på råvaran fisk. Beredningsindustrin är dock beroende av kontinuerlig landning av fisk. Därför är det viktigt att vi stöttar det småskaliga kustfisket, så att det fortsätter att utvecklas. Här kan Havs- och vattenmyndighetens arbete med regelförenkling, förenklingsinsatser när det gäller föreskrifter och annan lagstiftning, vara en del. Men även deras arbete med bemötande, service, samverkan med näringen, tillsyn och kontroll är en viktig del.

Herr talman! 80 procent av den fisk vi äter är, som jag sa, importerad. Och av den importerade fisken är ca 50 procent odlad. Odlad fisk är troligtvis den livsmedelsproduktion som globalt växer mest. I Sverige är fiskodling än så länge mindre vanligt än i våra grannländer. Vi har helt enkelt

inte haft den traditionen, men vi har stora möjligheter att öka vattenbruket. Dock finns det en del nackdelar med fiskodling till havs. Foderrester och fekalier som inte samlas upp bidrar till övergödning. Det ger också syrefria bottenar under odlingskassarna. Men det finns alternativ, och här ligger vi långt framme i Sverige när det gäller biologisk forskning och tekniskt kunnande. Man tittar på att begränsa miljöpåverkande utsläpp och på att ta fram hållbara foderkällor.

Vattenbruk – det kallas även akvakultur – är odling av vattenlevande djur och växter, som fisk, musslor, kräftdjur och alger. Fisken, musslorna och kräftdjuren odlas i slutna system och får ett foder som till stor del är växtbaserat. Detta är nyttigt och miljösamt mat som är rik på vitaminer och mineraler, och det är en resurseffektiv proteinkälla.

Om världens befolkning ska fortsätta att äta fisk på samma sätt som i dag behöver vildfångad fisk kompletteras med odlad fisk. Redan i dag är nästan varannan fisk som äts odlad. Vattenbruket är en framtidsnäring med en stor potential. Det kan också bedrivas i hela landet – både i stad och på landsbygd. Detta är en näring som växer. I framtiden kanske vi köper fisk som är odlad väldigt nära oss.

Herr talman! Det har vidtagits ett flertal olika åtgärder de senaste åren för att stärka vattenbrukets utveckling. Under ledning av Jordbruksverket har branschen, forskare, intresseorganisationer och myndigheter tagit fram en strategi för vattenbruk: Strategi 2012–2020. För vattenbruk av fisk, kräftdjur eller blötdjur krävs tillstånd enligt fiskerilagstiftningen. Man kan också behöva ansöka om tillstånd för miljöfarlig verksamhet, beroende på fiskodlingens foderförbrukning.

I januari 2016 beslutade regeringen om en nyindustrialiseringsstrategi för att främja en digitaliserad, innovativ och hållbar produktion i Sverige. I strategins handlingsplan lägger regeringen fram förslag. Det handlar bland annat om effektivare miljötillståndsprövning, statistik för miljöprövningstider och uppdrag om förslag för snabbare prövningar. Man föreslår även att en referensgrupp bestående av representanter från näringslivet ska inrättas för att åstadkomma kontinuerlig dialog om förbättringar.

Till sist vill jag prata om ålen. Ålen är ett av vår planets äldsta djur. Den fanns förmodligen redan för 200 miljoner år sedan. Den har alltid betraktats som en mystisk fisk, framför allt beroende på att man inte hittat någon ål med ägg eller mjölke, och ingen har lyckats dokumentera ållek. Ålarna leker och föds i Sargassohavet, mer än 600 mil från Sverige. Både amerikanska och europeiska ålar föds där. Resan till Europa tar cirka tre år, och strax efter ankomsten förvandlas larverna till glasål. Hur gammal ålen blir vet man inte riktigt, men man är överens om att den kan bli mycket gammal. Ålen som lekvandrar från Östersjön till Sargassohavet, genom Öresund, är mellan 5 och 30 år gammal. Ålen är klassad som akut hotad, och det har den varit sedan 2005. Kravet på ålfisketillstånd är en viktig del av förvaltningen.

Vi i riksdagen framhåller Internationella havsforskningsrådets rådgivning i varje förhandling med EU. Dess råd är att man ska införa ett totalt ålfiskestopp. Det finns också flera motioner där man betonar vikten av att vetenskapliga rekommendationer ligger till grund för fiskemöjligheterna. Trots detta finns det partier som vill att man ska få ärva ålfiskerätterna. Vid vilken annan typ av fiske kan man ärva fiskerätterna? Nej, det krävs olika tillstånd, yrkesfiskelicens med mera. Vill vi ha en levande ålkultur

måste vi se till att ha levande ål. Som mormor och farmor vill jag att mina barnbarn också ska få en chans att uppleva ålkulturen. Det får de om vi skyddar den.

(Applåder)

Anf. 17 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Fiskeripolitiken är viktig för Sverige och för Europeiska unionen. Jag som moderat riksdagsledamot är glad att reformen om en gemensam fiskeripolitik har tillkommit på EU-nivå. Utan den hade överfisket kunnat fortsätta och eskalera. En hel svensk yrkeskår hade fått se näten bli allt tommare tills man till slut skulle ha fått se sig om efter att sälja båten. Den biologiska mångfalden hade fortsatt minska i samma takt, och rubbningarna i ekosystemen hade varit betydande.

Men vi är inte klara. Den gemensamma fiskeripolitiken är en gemensam bottenplatta, inte ett färdigt projekt. Den svenska regeringen måste nu agera för att regelverken ska implementeras i samtliga medlemsländer och att det sker utan onödigt regelkrångel, gold-plating och oliklydande tolkningar. Vi behöver ha ett utkastförbud, och vi behöver ett regelsystem som är möjligt att efterleva som fiskare.

Här finns fortfarande mycket att göra, bland annat kring kontrollvågningen av fångst. Omöjliga regelverk gynnar ju ingen.

Herr talman! Ska fiskenäringen kunna leva, utvecklas och frodas behövs starka fiskbestånd. Det leder inte bara till god mat på tallriken utan också till biologisk mångfald och ekosystem i balans. För att nå dit krävs långsiktiga förvaltningsplaner baserade på vetenskapligt underlag som ger en förutsägbarhet om hur fiskemöjligheterna ser ut. Mot bakgrund av detta vill jag yrka bifall till reservation 5.

Herr talman! I betänkandet föreslås två tillkännagivanden. Det ena handlar om regelverket som omgärdar vattenbruket, det vill säga huvudsakligen fisk-, alg- och musselodlingar, något som ledamoten Haider förtjänstfullt gick igenom.

Här har regeringen sagt att man vill arbeta för utveckling i branschen, och det nämns även kort i livsmedelsstrategin. Men det konkreta arbetet släpar efter. Under den här mandatperioden har regeringen egentligen bara presenterat en enda proposition som rör fiske och vattenbruk. Det får vi ändå anse vara lite svagt.

Det andra tillkännagivandet handlar om ett effektivare uppföljningssystem inom fiskeområdet. Här är det tydligt för oss i Alliansen att det finns brister som gör det svårt att bedöma behovet av fiskevårdande åtgärder och resursutnyttjande. Bland annat saknas fångststatistik. Det behövs fler provfisken, fler undersökningar och fler utvärderingar. Detta är ett reformområde som behöver uppmärksamhet om vi ska komma till rätta med saker som överfiske, vandringshinder och marint skräp.

Herr talman! Jag vill i det här sammanhanget också nämna utmaningen för skärgårdsfisket. I exempelvis den skärgård som omger oss här, Stockholms skärgård, finns över 5 000 gråsälar och ett växande bestånd av skarv. Ofta talar man enbart om antal, men jag skulle säga att även andra saker spelar roll. Sälarna här visar på särdeles gott självförtroende när de drar magen i dyn i de grunda gäddvikarna och äter lekande gäddor. Skarvarna i Sverige äter i sin tur i storleksordningen 25 miljoner kilo fisk årligen.

Det här blir en ganska farlig mix för en skärgård som ska vara levande och hållbar. Investeringar i lekvägar och gäddfabriker har blivit en ganska dyr utfodring av säl och skarv i stället för att bidra till den levande skärgård som det var tänkt från början. Fiskeguider, som står för många arbetstillfällen, kan såklart byta fiskevatten genom att helt enkelt ta upp båten och byta område till Hjälmaran, Mälaren och andra insjöar. Men då försvinner gästnätter, lagade måltider och framtidstro från just våra skärgårdar. Det är beklämmande att regeringen inte har gjort mer för att vända den utvecklingen.

Herr talman! Låt mig också nämna en art som vi behöver ge mer uppmärksamhet. Östersjötorsken, alltså torsk som lever i det östra beståndet, har flera stora och betydande utmaningar. Utöver ett intensivt fiske från Tyskland, Polen och Danmark finns biologiska störningar som vi behöver ta på allvar. En av dem är att torsken helt tycks ha slutat växa. Äldre torsk ser ut som yngre, och de yngre torskarna ser ut som sill.

Det här är problematiskt, inte bara för att det innebär att fiskare behöver ta upp fler fiskar och jobba allt fler timmar för att komma upp i kvoterna utan också för att om torsken i det östra beståndet dör ut kan den inte ersättas genom inplantering. Östersjötorsken har nämligen anpassat sig genetiskt efter temperatur och salthalt och kan därför närmast betraktas som en egen art.

I våra vatten exempelvis närmare Skåne möter torsk andra utmaningar, där sälmask definitivt är en av de större. Här behöver vi göra insatser. På tre år har 20 procent av fartygslicenserna i Skåne upphört, samtidigt som allt fler fångster innehåller en större andel torsk som har sälmask.

En fiskare vittnar nyligen, den 3 mars, i Sydsvenskan om att nio av tio fiskar som han får upp innehåller sälmask. Det är alltså inte bara när man fiskar väldigt kustnära utan även när man är 25 sjömil ut, alltså en bit ifrån sälbestånden. Inte bara Östersjötorsken utan också den stationära, kustnära torsken har en mycket utsatt position.

Herr talman! Mycket går också åt rätt håll. Torsken i det västra beståndet utvecklas positivt, även om det är från låga nivåer. Laxen är på väg tillbaka. Ålen, som nämndes tidigare, har återhämtat sig något på senare tid och kan framför allt se fram emot den nya överenskommelsen om vattenkraften.

Det finns även utmaningar. Sälmask, smörbult, skarv och säl är några. Överfiske, marint skräp och ett innanhav som betar sig alltmer som en insjö är några andra.

För att möta detta krävs en hel verktygslåda av åtgärder och en syn på fisket som en del i det större ekosystemet, inte bara enskilda små enheter som kan hanteras var för sig. Jag är glad att det finns ett ramverk i form av den gemensamma fiskeripolitiken, men jag är också övertygad om att mer kan göras på områdena vetenskaplig rådgivning, uppföljningssystem och regelförenklingar.

Med en medveten och målinriktad politik kan vi också närma oss det som bör vara målet för fiskeripolitiken: nyttig fisk på tallriken från lönsamt fiske i hållbara bestånd.

Anf. 18 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationerna 1 och 15.

Fisk och skaldjur är nyttig mat som ger oss ett hälsosamt tillskott av proteiner och fleromättade fetter. Ofta har fisk dessutom ett högt, ibland mycket högt, förädlingsvärde som skapar sysselsättning i flera led efter att den tagits i land.

Fisk och skaldjur är också matkultur, folkhälsa och sysselsättning. Sverigedemokraternas utgångspunkt är dessutom att fisk och skaldjur från svenska vatten ger ett positivt bidrag till vår självförsörjningsgrad. Vidare anser vi att fisket som hantverk och yrkeskunskap är en kultur som bör bevaras.

Herr talman! Fiskevatten är en resurs som ska förvaltas långsiktigt. Något annat är otänkbart. Därför är det vår uppfattning att fiskevatten ska nyttjas utifrån kommersiella principer men inom gränser som är långsiktigt hållbara. Detta är inte alltid okomplicerat när det är många olika länder som ska tycka till och många olika intressen som måste samverka.

Att fisken kommer från svenska vatten, inom ramen för de av vetenskapen stipulerade kvoterna, är naturligtvis intressant även ur ett hållbarhetsperspektiv. Det är ju inom Sverige vi har allra bäst insyn i lagar och regler. Kommer fisken från andra sidan jordklotet är det förstås svårare att veta exakt varifrån den kommer och hur den har fångats.

Sverigedemokraterna är ofta kritiska mot överstatliga lösningar på EU-nivå. Men fiskebestånd som förvaltas gemensamt är rimligt att hantera genom regionala överenskommelser, vilket oundvikligen innebär att vi lägger en stor del av fiskeripolitiken på EU-nivå.

På EU:s inre marknad påverkas dock svenska fiskare även av svensk lagstiftning, och våra myndigheter är definitivt kända för att vara mycket nitiska i implementeringen av EU:s regler. Sverigedemokraternas inställning är att svenska regler ska anpassas så att svenska fiskare inte missgynnas på den inre marknaden. Till exempel regelverket för det så kallade prickningssystemet, som finns i Sverige och som innebär att prickarna stannar kvar på båtar även om de säljs, måste vara likvärdigt inom EU.

Herr talman! Selektivt fiske är en annan fråga som bör hamna högre upp på agendan. På samma sätt som trålar och vissa andra nätreddskap är selektiva i fråga om fångst kan fiskare genom val av krok fiska selektivt. Det är vår uppfattning att regelverket bör ses över så att det harmoniserar med möjligheten att fiska selektivt med krok. Havs- och vattenmyndigheten bör sålunda ges i uppdrag att anpassa regelverket därefter.

Vi vill också att fiske ska kunna bedrivas i större och i mindre skala och att möjligheten att fiska från flera hamnar i Sverige bevaras och utvecklas, inte minst vad gäller Östersjön.

Herr talman! Torskbestånden i Östersjön är just nu mycket svaga, och det kan ha flera anledningar. Det är dock konstaterat att predatortrycket är ett betydande problem. En stor mängd fisk äts av andra än människor. Skarven har tagits upp här i kammaren, och den konsumerar, som tidigare sagts, avsevärda mängder torsk. Det är också vanligt att skarven skadar torsken utan att äta upp den och gör den obrukbar för marknaden – ett problem för fisket i allmänhet och det kustnära fisket i synnerhet. Även sportfisket påverkas naturligtvis.

Till saken hör att den skarv som är vanligast i Sverige inte är en del av vår naturliga fauna. Den har sitt ursprung i Kina. Dess inverkan på ekosystem beskrivs av biologer som negativ, och beståndet är stadigt ökande. Enligt länsstyrelsen fanns det under 2016 över 30 000 skarvar bara i Stockholms skärgård. Den ställer också till med skador på skog, har ett störande läte och luktar illa. Den är ett skadedjur i stor omfattning och ett direkt hot mot våra levande skärgårdar.

Det enda rimliga är att vi får till en hårdare förvaltning av skarven i dag. Då kan man till att börja med tränga undan skarven från de områden där den gör mest skada men även börja reglera det totala antalet. Detta hotar inte skarvens bevarandestatus, som är god, vilket innebär att allmän jaktid skulle vara i enlighet med EU:s fågeldirektiv.

Ett liknande resonemang kan föras kring sälen, som också den har ökat dramatiskt i antal. Vi har avsevärt fler sälur utmed våra kuster än vad Norge har. Sälen borde även den förvaltas hårdare. En licensjakt på säl, som utformas på liknande sätt som dagens regionala skyddsjakt, skulle inte alls hota sälbestånden. Däremot skulle licensjakt på säl kunna vara ett sätt att minska konflikterna mellan sälur och fiskenäringen, vilken känner av ökade skador på fiskeredskap och fångster.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill arbeta vidare med systemet med kustkvoter för att optimera dess funktionalitet för ett livskraftigt, kustnära fiske. Det är också vår uppfattning att regelverket bör ses över så att det harmoniserar med möjligheten att fiska selektivt med krok.

Vattenbruket har tagits upp här i kammaren. Det finns många bra ambitioner hos regeringen i en del av livsmedelsstrategin. Dock är det ett problem att ambitionerna inte har fått någon praktisk påverkan på näringen, utan det som händer är att omkring 80 procent av näringen kommer att slås ut inom bara några år.

Det är positivt att vi får till ett tillkännagivande i dag. Men det krävs åtgärder om vi ska kunna ta vara på den potential som finns inom fiskodlingen i Sverige, så jag hoppas att tillkännagivandet i dag kan bidra till situationen.

Anf. 19 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Vi är här i dag för att debattera fiskeribetänkandet, ett område där det ofta råder ganska mycket konsensus. Jag tror att alla partier i riksdagen ser att vi behöver ha en hållbar fiskeripolitik som vilar på vetenskaplig grund. Men det finns också lite meningsskiljaktigheter. Därför vill jag säga att vi står bakom båda våra två reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 13.

Fiskeripolitiken regleras i dag, som många redan har sagt här i talarstolen, av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Det tog lång tid att få den på plats. Den håller fortfarande på att implementeras och ska verka fullt ut 2020.

Allt har inte varit frid och fröjd under denna tid. Flera av de saker som vi trodde skulle vara lösta är inte lösta. Vi ser fortfarande problem med utkast, alltså att man slänger fisk och annan fångst över bord trots att man inte får det. Det finns problem med sättet att samla in data. Samtidigt är det ett så otroligt viktigt att detta görs på samma sätt i hela EU. Om något land ligger efter är det i de andra medlemsländernas intresse att se till att de kommer med.

Fiskeripolitik handlar inte bara om hur mycket fisk man får ta upp och inte. Fisken i havet är givetvis också beroende av många andra faktorer som påverkas av annan gemensam EU-politik. Övergödning, kemikalier och annat är sådant som påverkar fisken. Vi måste ha ett holistiskt perspektiv för att kunna få fram en hållbar fiskeripolitik.

Vi kan vara stolta över att Sverige faktiskt driver på, men tyvärr ibland som ensamt land. Vi ser det när det gäller regionala förhandlingar om fiskekvoter. Vi här i Sveriges riksdag ger oftast vår landsbygdsminister mandat att verka i enlighet med de vetenskapliga riktlinjerna. Men tyvärr blir besluten ofta annorlunda, då andra länder inte ser det på samma sätt. Där har Sverige en viktig roll att spela. Vi ligger på och har den ganska obekväma rollen att alltid säga: mera, mera och bättre, bättre. Jag förstår att den kan vara otacksam, för det är inte alltid som det går hela vägen.

Fiskeripolitiken handlar inte bara om EU, utan vi måste se på den utifrån hur det ser ut i hela världen. Jag har precis kommit hem från en resa i Östafrika, där jag med egna ögon kunde se hur de globala klimatförändringarna redan har slagit till. Vattenbruket där, som består mycket av algodlingar, var starkt skadat på grund av att det redan nu är varmt i havet, vilket ger sämre kvalitet och sämre skördar. Det slår framför allt mot kvinnor som sköter dessa odlingar.

I ett korallrev i en marin park gör fiskeförbudet att det finns ett uppväxtområde för fisk. Detta ser de lokala fiskarna som positivt, för de får nu större fångster. Utanför området hade 60 procent av korallerna drabbats av korallblekning. Om inte temperaturen sänks inom det närmaste kommer korallerna att dö, inte bara deras hjälpalger, och utan fungerande korallrev blir det svårt att få fisk. Fiskepolitik hänger alltså ihop med övrig miljöpolitik.

Jesper Skalberg Karlsson talade förtjänstfullt här om små torskbestånd i Östersjön, där lekplatserna har minskat. På grund av döda bottnar är det väldigt få ställen där torsken kan leka och det blir lyckad befruktning. Precis som Jesper Skalberg Karlsson sa har Östersjötorsken en genetisk olikhet, så det är ingen annan torsk som kan fylla på. Det har förstås att göra med övergödningens problematiken, som beror på att vi släpper ut för mycket näringsämnen. Men det beror också på ett förändrat klimat. Enligt de prognoser vi har fått nu kommer vi att få ökad nederbörd i Östersjöområdet, vilket ger en lägre salthalt – något som kommer att göra det ännu kämpigare för torsken. Och utan torsk och stor rovfisk får vi en systemkollaps. Det bådär inte gott, så vi måste göra något åt dels hur vi fiskar, dels vad vi fiskar men också göra något åt det som påverkar fiskarna och de andra djuren i havet.

Regeringen har tillsatt en utredning om ett eventuellt trålförbud inom skyddade områden. I dag är fisket bara reglerat i ca 5–7 procent av våra skyddade områden. I Öresund är det trålfiskeförbud, och där har vi ett livskraftigt och bra torskbestånd.

Låt mig också säga lite grann om vattenbruk där det är en spännande utveckling. Vi är fortfarande lite noviser på detta i Sverige, men det pågår många bra projekt. Många företag är igång med allt från algodling av mikroalger och makroalger till inomhusodling av tropiska jätteräkor, som i Lysekil där jag bor.

Det är en verksamhet som bubblar, och det verkar som att man hela tiden kan sätta på en ny loop. Har man en laxodling kan man av det vattnet odla något annat, till exempel mikroalger, och sedan något annat som blir fiskfoder, och så vidare.

Det är spännande näringar som vi givetvis måste stimulera. Det bidrar också till landsbygdsutveckling då de nya anläggningarna är inomhus och man kan få synergieffekter.

Jag blev därför glad när jag i går läste att min hemkommun Lysekil har fått pengar till ett nytt marint centrum. Det är ett samarbete mellan Göteborgs universitet, Chalmers, KTH, IVL, Rise och Lysekils kommun för att bygga hållbara marina näringar både inomhus och utomhus. Det ska bli spännande.

Marint centrum i Simrishamn har i dagarna fått pengar från Region Skåne för att jobba med Östersjötorsk och annat.

Detta är alltså områden där både näringen och politiken ser att man behöver gå vidare och göra mer. Regeringen har påbörjat ett arbete med regelförenklingar, men jag tror att det kommer mycket mer framöver som det nu jobbas med.

(Applåder)

Anf. 20 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! I detta betänkande om fiskeripolitik har det insmugit sig många reservationer. Några är från Centerpartiet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 2 om en nationell strategi för svenskt fiske.

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det behövs en sådan strategi av skäl som flera talare tidigare har nämnt. Vi importerar mycket fisk. Fiske, beredningsindustri, turistnäring, kultur och så vidare leder till jobb, och jobb vill vi ha i alla delar av vårt land. Från fisket får vi dessutom klimatsmart mat. Vi har i kammaren nyligen antagit en strategi för att få fram mer svensk klimatsmart mat.

Av det skälet tycker jag att det är ytterst angeläget att det tas fram en strategi för det svenska fisket eftersom det går kräftgång och behöver stärkas. Bland annat är lönsamheten för dålig och konkurrenskraften gentemot den myckna importerade fisken som vi bereder och sedan äter vid våra middagsbord.

Herr talman! Det andra jag tänker ta upp är de tillkännagivanden som utskottet har gjort. Jag är glad över dessa tillkännagivanden, men samtidigt är jag förvånad över att riksdagen ska behöva göra tillkännagivanden på dessa områden, till exempel vad gäller regelverk som reglerar vattenbruk.

Varför är jag förvånad? Jo, redan 2012 togs det fram förslag på vad som behöver göras på detta område. Dessa förslag gick ut på remiss och är beredda. De är bara att klubba igenom så att vi får den myckna verksamhet som jag tror att vi alla vill ha, inte minst på den svenska landsbygden.

Varför säger jag detta? Jo, för att upprepa mig: Vi har nyligen antagit en strategi för den svenska livsmedelsproduktionen, och fisk är som bekant en del av den svenska livsmedelsproduktionen. Jag säger det också för att det har tillkännagivits att vi väntar oss en landsbygdsproposition som bland annat ska stärka den svenska landsbygden, och var sker denna produktion och verksamhet? Jo, på den svenska landsbygden.

Till detta kommer att dessa verksamheter brukar ge följdverksamheter. Vad menar jag med det? Jo, bland annat den berednings- och förädlingsindustri som finns efter en produktion men även annan följdverksamhet. Av erfarenhet vet vi att detta kan leda till omsättning i transportverksamheten, i turistverksamheten, i kulturverksamheten och i de hamnar och liknande som nyttjas när fisk landas och tas om hand på olika sätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag om två tillkännagivanden till regeringen och yrkar än en gång bifall till reservation nr 2.

(Applåder)

Anf. 21 JENS HOLM (V):

Herr talman! Nästan 90 procent av världens fiskbestånd är överfiskade. Situationen i Sverige är inte mycket bättre. Vi har talat om torsken, som är överfiskad, och ålen, som är akut hotad. Det gäller alltså fisk som finns i våra hav.

Monica Haider från Socialdemokraterna och Jesper Skalberg från Moderaterna nämnde till exempel sälar och skarvar som hot mot våra fiskar. Visst kan det finnas en del problem där, men vi ska komma ihåg att det är människan och det industriella fisket som ytterst har skapat de problem som vi sitter med i dag. Under lång tid har vi subventionerat det helt och hållet ohållbara industrifisket, som har prioriterat att dammsuga våra hav på så mycket fisk som möjligt oavsett konsekvenser.

Det är hög tid att ändra kurs. Det är hög tid att rädda våra hav och vattendrag och att rädda våra fiskbestånd och låta dem växa sig starka och friska igen.

Det finns ett antal politiska beslut som vi borde ta i Sveriges riksdag och på EU-nivå. Jag ska ta upp några av dem.

Först och främst behöver vi fiska mindre och på ett mer skonsamt sätt. Ett enkelt sätt är att vi politiker sätter kvoter som är i linje med det vetenskapen ger oss som råd. Det är också precis vad den europeiska fiskeripolitiken numera säger.

Det är därför extremt frustrerande att det gång på gång trots råd från vetenskapen och, precis som Miljöpartiets Emma Nohrén sa, en landsbygdsminister som säger sig vilja följa denna rådgivning fattas beslut i Bryssel om nivåer som är långt över det hållbara. Dessvärre tillhör Sverige de länder som röstar för de höjda kvoterna, som är långt ovanför det hållbaras gräns. Det är förstås problematiskt.

Vi behöver, som jag sa, fiska på ett mer hållbart och skonsamt sätt, och nu har vi satt kvoter för fiske. Vi i Vänsterpartiet tycker till exempel att bottenrålning borde förbjudas. Vi föreslår i betänkandet andra selektiva redskap så att antalet bifångster minimeras.

Herr talman! Det andra förslaget är att vi behöver skydda fler marina områden. I Sverige har vi utökat områdena med marina reservat kraftigt, och det är bra. Men när vi tittar på reservaten ser vi att man fortsätter att tillåta ett storskaligt, industriellt fiske, ofta med bottenrålning, i dessa marina reservat. Då undrar jag: Vad är det egentligen för vits med reservaten ifall man fortsätter att tillåta bottenrålning?

Emma Nohrén från Miljöpartiet tog upp att vi borde begränsa fisket i de marina reservaten. Jag tror att folk som lyssnar på denna debatt trodde att så redan var fallet. Ni i Miljöpartiet har suttit i regeringen i snart fyra år, och jag tycker att det är märkligt att ni fortfarande talar om att det ska begränsas. Ni har haft alla chanser att komma till rätta med problematiken.

För det tredje, herr talman, behöver andra sektorer än de som finns till havs ta sitt ansvar, och det gäller i synnerhet jordbruket, som är den främsta källan till övergödning av Östersjön. Övergödningen och döda bottnar är ett akut hot mot allt levande liv i Östersjön. Här måste tydligare begränsningar för jordbrukets utsläpp göras.

För det fjärde behöver vi göra mer för att begränsa mängden miljögifter, kemikalier, plast och annat som släpps ut i våra hav. Det är bra att vi har effektiva reningsverk i Sverige, även om de inte lyckas fånga upp allt. Det vore ännu bättre ifall vi kunde gå högre upp i hierarkin och helt enkelt se till att gifter och farliga kemikalier inte släpps ut på marknaden över huvud taget, för förr eller senare sprids de vidare och hamnar till slut i våra hav.

För det femte behöver vi ställa hårdare krav på vattenkraften i Sverige. Vattenkraften är ett stort hot mot alla fiskar som vandrar. Vi behöver se till att vattenkraften i Sverige får moderna tillstånd som fullt ut erkänner de behov som finns för den biologiska mångfalden, inte minst för fisk som vandrar och leker i våra älvar. Här kom en överenskommelse från ett antal partier i förra veckan. Det är ett steg framåt, men den omfattar till exempel inte alla dammar och ställer inte fullt ut krav på att till exempel den småskaliga vattenkraftsproduktionen ska ta sitt ansvar för biologisk mångfald och bidra ekonomiskt till att vi ska kunna komma till rätta med detta. Det finns fortfarande mycket kvar att göra.

Det sjätte och sista av de förslag som jag tar upp, herr talman, är ett enkelt sätt att komma till rätta med utfiskningen av våra hav. Det är att helt enkelt sluta att ekonomiskt subventionera den storskaliga fiskeriindustrin. Vi ser tyvärr högtidstal från Bryssel och en ny fiskeripolitik sedan ett antal år tillbaka. Fortfarande går subventioner i mångmiljardklassen till stora fiskeflottor och till upprättande av nykoloniala fiskeriavtal med utvecklingsländer, som tömmer deras hav på fisk. Det finns också enorma subventioner till drivmedel för dessa fiskeflottor. Det är märkligt att dessa flottor inte behöver betala skatt för de drivmedel som de tankar.

I betänkandet, herr talman, finns två tillkännagivanden som vi i Vänsterpartiet tycker är märkliga, helt och hållet onödiga och ibland kontraproduktiva.

Det ena är att de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna vill ha ett ökat stöd till vattenbruket och vill se över lagstiftningen på området. Återigen vill de tydligen förändra strandskyddet. Vi i Vänsterpartiet tycker att det inte behövs. Det finns flera former av vattenbruk som behöver stimuleras. Mer produktion av alger och musslor kan till exempel vara en bra form av vattenbruk. Vi ser dock att detta är ett redan pågående arbete. Därför stöder vi reservation nr 3, som har lagts fram av Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Jag förstår heller inte vitsen med att slå in en helt öppen dörr, så som görs i betänkandet – att det ska vara effektivare uppföljningar av fiskeripolitiken. Det är också ett arbete som helt och hållet är igång.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 12, som handlar om kamarakontroll av fisk som landas på båtar. Genom att ha kameror som selektivt visar den fisk som landas kan vi se till att besluten om kvoter följs på ett mer effektivt sätt.

Anf. 22 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 14, som handlar om utveckling av selektiva redskap, men jag står naturligtvis bakom samtliga reservationer där Liberalerna är med. Det gäller även andra tillämpliga delar av betänkandet, inte minst de två tillkännagivanden som finns där. Det handlar om regelverket för vattenbruk och ett effektivare uppföljningssystem.

Herr talman! Precis som nämnts här tidigare är grunden för fiskeripolitiken EU:s gemensamma fiskeripolitik. Vi i Liberalerna tycker att detta är bra och att den reformering som skett har varit stora steg i rätt riktning. Det handlar om att få till långsiktiga förvaltningsplaner. Landningsskyldigheten är en viktig del som måste fullföljas. Det måste vara effektiva kontroller så att det lönar sig att göra rätt i systemet. Som Emma Nohrén sa har vi inte så olika uppfattningar om dessa grundläggande principer.

Rent allmänt kan man säga att när vi har fiskedebatter blir det lätt så att det handlar om begränsningar, förbud och avveckling i stället för om utveckling av fiskerinäringen. Jag ska försöka hålla mig till det senare – att detta är något som måste utvecklas, inte minst av de anledningar som har nämnts. Det är en viktig födokälla och dessutom en viktig näring på landsbygden och längs Sveriges kuster.

Det finns en del grundläggande saker som vi i Liberalerna har som utgångspunkt, och de är säkert självklara för de flesta av er. Det första är att långsiktig hållbarhet går hand i hand med långsiktig lönsamhet. Den ekologiska hållbarheten är grunden för att man ska få ekonomisk och social hållbarhet. Hela systemet måste bygga på ekosystembaserade förvaltningsplaner över tid.

En annan sak som vi från Liberalernas sida har lyft fram vid ett flertal tillfällen är de samarbetsformer för dialog som finns mellan fiskerinäringen, politiker, forskare och myndigheter. De har utvecklats i ett antal regioner i Sverige. Det är viktigt att de tas till vara. Ska man få en positiv utveckling med långsiktigt hållbara ställningstaganden gäller det att man skaffar sig en gemensam verklighetsbild av vilka problem som ska lösas. Ofta är detta inte så långt borta om man bara börjar diskutera frågan ordentligt och för fram sina synpunkter.

Det som har varit lite problematiskt är när vissa yrkesgrupper känner sig överkörda och hamnar i försvarsställning i stället för att vara en del av lösningen. Det är en naturlig reaktion. Man vill ju inte vara problemet utan en del av lösningen, och de flesta vill ta ansvar för detta.

Yrkesfisket är, både ur europeisk synpunkt och ur svensk synpunkt, väldigt styrt av regelverk. Många fiskare vittnar om att de så gärna vill göra rätt men att det blir fel i alla fall. Och då får de sanktionsavgifter och så vidare. Det finns någon sorts vanmakt inbyggd i detta system, och regelverket är komplicerat och kanske ohanterligt.

Som jag nämnde tidigare har det kustnära småskaliga fisket en mycket stor betydelse för många orter längs kusterna. Det handlar inte bara om själva fisket och fiskerinäringen, utan det handlar även om besöksnäringen, turismen och det som kan utvecklas kring detta. Även lokalt producerad mat är en viktig faktor som mer och mer kanske blir den avgörande anledningen till att människor gör en resa och besöker en ort längs Sveriges kuster. Då kan man koppla denna diskussion till andra politikområden. Saker och ting kan kompliceras för den småskaliga livsmedelshandlingen, så att man inte kan utveckla och förädla sina produkter ordentligt.

Det svenska fisket måste utvecklas, och man måste ha en utvecklingsstrategi för det. Det finns trots allt en nedre kritisk gräns då fisket inte riktigt fungerar längre. Det handlar mycket om de kringverksamheter som fisket kräver. Det kan handla om varv, trålverkstäder, isverk och försäljningsorganisationer. Har man inte ett tillräckligt underlag försvinner de, och förutsättningarna för att kunna bedriva ett lönsamt fiske blir då mycket komplicerade.

Herr talman! Vi ska inte heller sticka under stol med att konsumentperspektivet börjar bli alltmer viktigt. Många konsumenter ställer krav på att kunna äta hållbart. Då handlar det om att man kopplar ihop märkning, fisket, fiskeindustrin och konsumenten på ett begripligt sätt. Det är en utveckling som pågår och som jag tror måste intensifieras över tid. Ska man ha lönsamhet måste man ha ett utbud som efterfrågas.

Detta är ett betänkande som innehåller ett stort antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Därför blir det per definition inte heltäckande. Det finns vissa saker som lyfts fram mer än andra, och en del behandlas förenklat i år.

Vi från Liberalerna har ändå lyft fram en del frågor i våra motioner. Det handlar naturligtvis om det som vi nog är rörande överens om, nämligen att det är de vetenskapliga bedömningarna som måste vara grunden för tilldelning av kvoter.

Från Liberalernas sida vill vi också lyfta fram och diskutera frågan om att tilldelning av kvoter skulle kunna ske utifrån en miljökvotering, det vill säga att om man använder en viss typ av redskap, en viss typ av bränsle och energieffektivitet skulle man kunna bli belönad med större tilldelning av kvoter.

Det är också viktigt att vi fortsätter att utveckla selektiva och skon samma redskap och fiskemetoder. Det har tagits upp här vid några tillfällen. Under alliansregeringens tid avsattes en hel del pengar till projekt för att ta fram selektiva trålar och så vidare. Detta är ett stöd som måste fortsätta över tid för att vi ska få en positiv utveckling. Det är närmast avgörande om vi ska kunna få en fungerande landningsskyldighet att vi har en redskapsutveckling som går hand i hand med detta.

Herr talman! Jag ska till sist säga något om vattenbruk. Jag nämnde tidigare att regelverket kring fisket är komplicerat. Men även regelverket kring vattenbruket lyfts fram gång på gång. Det finns en strategi som togs fram 2012, *Strategi 2012–2020*. Det finns också en handlingsplan för den. Det finns en massa bra förslag, och det pågår en hel del arbete.

Det som jag tycker kan vara lite sorgesamt är att så fort vi träffar representanter för vattenbruket lyfter de hela tiden fram alla hinder som finns. Vi får listor på saker och ting som måste förändras. Jag är därför lite orolig. Vi är överens om att regelverket måste ändras men att det finns en stor potential i detta – det ger arbetstillfällen på landsbygden, och vi får ytterligare en källa till bra och klimatsmart mat. Men det är då otroligt viktigt att vi verkligen löser de knutar som finns, så att det inte blir så att vi ser att det finns en potential men att vi inte mäktar med att komma runt regelverket.

Vi ser nu gång på gång att det växer fram betydligt mer miljövänliga odlingssystem – slutna system.

Vi hade ett intressant seminarium förra veckan som handlade om att man kopplar ihop fiskodling och tomatodling för att få de cirkulära näringskedjorna att gå ihop. Då gäller det att regelverket verkligen kan anpassas till denna typ av verksamhet.

Det hastar verkligen med detta. Uttrycket medan gräset växer, dör kon känns lite applicerbart när vi diskuterar regelverket kring vattenbruk. (Applåder)

Anf. 23 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 18 i betänkandet, men jag står bakom samtliga reservationer där Kristdemokraterna finns med.

Först vill jag säga att fisket är en grundläggande näring i landet, och människan har fiskat i tusentals år. Fiske, fiskberedning, fiskförsäljning och andra näringar har spelat en viktig roll i kustområdena, inte minst på Västkusten där jag har min hemvist. Min släkt har varit fiskare sedan 1600-talet och överlevt många stormar på havet.

Den svenska fiskerinäringen lyder under många olika regler. Ett synnerligen detaljerat regelverk på EU-nivå reglerar snart sagt det mesta av produktionen av fisk och fiskeripolitiken. Det tillkommer också nationell lagstiftning och ett antal föreskrifter från myndigheter. Regelmassan upplevs som synnerligen tyngande av näringen. Bland de mer svårmotiverade reglerna är att fiskaren måste gissa fångstens storlek inom en marginal på 10 procent innan den har vägts, annars straffas fiskaren.

VMS-systemet sänder signaler som gör det möjligt att kontrollera var båtarna befinner sig. När fisken är fångad skriver man in resultatet i loggboken. Det sker sedan en avräkningskontroll vid landningen av fångsten. En felmarginal på 10 procent är okej. Det kan vara svårt att sätta sig in i – speciellt om man inte har varit ombord på en fiskebåt i hårt väder på Nordsjön – att det vid tufft väder kan vara svårt att uppskatta hur mycket fisk man har fått. Man kanske tror att det är 300 kilo, och så visar det sig vid landningen vara 350 kilo. Ja, då överstiger man marginalen och får betala böter.

Nu kommer EU-kommissionen att se över kontrollförordningen under våren, och förhoppningsvis försvinner detta uppskattningssystem. Det finns också ett prickningssystem i hela EU, och om du får flera prickar kan du utslutas från yrket. Även de svenska nationella regler som detaljreglerar fisket bör ses över. Ett exempel där Sverige går längre än EU är förbudet mot krok- och garnfiske av lax i Östersjön.

Det finns nationella regler som hittas på och som sedan måste åtgärdas när de inte fungerar. Så var det med räkfisket i Västerhavet där den årliga individuella tilldelningen, alltså kvoten, av råka gynnade de mindre båtarna i framför allt norra Bohuslän men missgynnade de större båtarna. Nu måste det göras om så att det blir mer hållbart för samtliga räkfiskare.

Herr talman! Yrkesfiskarna konkurrerar i allt högre grad med säl och skarv om fiskefångsterna. Båda dessa konkurrenter har ökat sina populationer kraftigt de senaste åren. Totalt äter sälen omkring 60 000 ton fisk i Östersjön på ett år, varav en betydande del är torsk. Skarvarna äter cirka 25 000 ton fisk varje år.

Såväl säl och skarv som människor har rättmätiga intressen av att fånga fisk, men det jag menar är att vi bör minska andelen fisk som fångas av säl och skarv och öka andelen som fångas av människor. Det finns flera skäl till att människornas fiskkonsumtion bör öka. Fisk är ett näringsrikt födoämne. Det är ett resurseffektivt sätt att få proteiner, och vi människor måste nyttja naturresurserna på ett smart sätt.

Professor Sture Hansson har tillsammans med den samlade expertisen uttalat att en rejält stor del av sälstammen – jag kanske inte är på decimalen rätt, men ca 75 procent – skulle kunna avlivas utan att stammen tar skada. Vi hör om fiskare i Östersjön som har gett upp därför att fiske med garn inte längre fungerar. Garnen blir som ett smörgåsbord för sälarna, med trasiga redskap som följd. De här personerna har fiskat i 30–40 år och säger: Sälen har vunnit – jag ger upp.

Vad är då lösningen? Det behövs en utökad jakt för att minska sälbeståndet och samtidigt ge bland annat torskbeståndet en möjlighet att växa. I Finland har man prövat statligt engagerade jägare som skjuter av säl.

Herr talman! Det finns ljusglimtar i yrkesfiskets hårda verklighet. Selektiva redskap utvecklas, och där är yrkesfisket drivande. En del skaldjur, som havskräftan, har större upptagningspotential än vad som används – det är bara 39 procent av kvoten för havskräfta som fiskas. Ett värde på en kvarts miljard finns alltså kvar i havet. Havskräfta fångas till allra största delen, ca 70–75 procent, med bottentrålning.

Trots ljusglimtar ser det mörkt ut för svenskt fiske om inte framtidstron får återvända till yrkesfisket. Det gäller även glädjen och stoltheten över att vara yrkesfiskare – det där jag känner igen från min tid på havet. Regelförenklingar är viktiga, och den ibland aggressiva tonen från en del politiker behöver tonas ned.

Kravet på generellt förbud mot bottentrålning från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna är inte realistiskt. Hur Socialdemokraterna på sin kongress kunde besluta om ett förbud mot bottentrålning och verka för att förbjuda bottentrålning i hela EU är ju fullständigt obegripligt. Som jag har förstått det på landsbygdsministern Sven-Erik Bucht vill han inte heller ha detta, men nu är det ett kongressbeslut. Jag vet inte hur man hanterar det, men normalt genomför man det. Här är man dock tyst, och jag tror inte att man tänker sig att det ska genomföras.

Herr talman! Det finns krav på kameraövervakning; flera nämner det i sina motioner. Bland annat Vänsterpartiet tar upp det, och socialdemokrater har tidigare uttalat sig positivt om kameraövervakning. Förklara gärna för mig hur man kan föreslå kameraövervakning av en yrkesgrupp samtidigt som man i Sverige har svårt att få till kameraövervakning för förebyggande av brott i samhället! Det låter ju helt befängt. Det finns all anledning

att vaka över de här frågorna så att de inte får fäste hos en majoritet i EU eller nationellt.

(Applåder)

Anf. 24 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det kanske var oklart i mitt anförande, men vi i Vänsterpartiet står bakom alla våra reservationer – även den reservation vi har tillsammans med S och MP. För tids vinnande yrkade jag dock bifall enbart till reservation 12.

Roland Utbult beskrev att fiskeverksamheten har en lång tradition, och så är det verkligen. Men storskaligt, industriellt fiske med bottentrål har ju inte en lika lång tradition. Inte heller traditionen att man subventionerar fisket med miljardtals kronor och euro är särskilt lång. Man kan dock se att våra hav nästan helt och hållet har tömts på fisk efter att man har slagit in på det storskaliga, subventionerade spåret. Upp till 90 procent av bestånden är nu utfiskade.

Jag skulle vilja fråga Roland Utbult vad Kristdemokraternas ståndpunkt vad gäller kamerakontroll av fiskeflottor egentligen är. Ett enigt miljö- och jordbruksutskott har nämligen ställt sig bakom att vi ska ha en försöksverksamhet med kamerakontroll för att vi ska säkerställa att bestånden hålls och att man följer kvoterna.

Jag skulle också vilja fråga vad Kristdemokraternas hållning är vad gäller subventioner till fiskeriindustrin och att det till exempel finns en skattebefrielse på bränsle för yrkesfisket, vilket stimulerar bland annat bottentrålning. Tycker Kristdemokraterna att det är bra med en skattebefrielse för yrkesfisket?

Anf. 25 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Om jag är den störste supportern av svenskt yrkesfiske är nog Jens Holm den störste motståndaren, tror jag. Vi har haft sådana här replikskiften tidigare.

Jag börjar med det storskaliga fisket. Den totala kvoten är densamma oavsett vem som fiskar den, så att säga, alltså oavsett om det är små båtar eller stora båtar. Det kan vara någon som har utvecklat sitt fiske och fått till en ganska stor verksamhet, men man fiskar inte mer än den totala kvoten. Jag skulle alltså mena att det är försvarbart.

När det gäller överfiske, vilket Jens Holm talade mycket om i sitt anförande, skulle jag vilja berätta om när jag var med ute och fiskade på 60-talet. När vi hade våra lite mindre båtar låg det ryska rena industrier ute på Nordsjön. De fiskade och gjorde industri av det hela – i enorm skala. Ett annat exempel är torsken i Östersjön, som ju tyvärr har fiskats ut väldigt mycket; det har du rätt i, Jens Holm. De polacker som var där och fiskade upp den stora torsken var, som någon uttryckte det, ett ”big Polish problem”. Det var där, bland polackerna, som det största fisket pågick för några decennier sedan, när de fiskade ut de stora torskarna, så var lite försiktig med att anklaga det svenska yrkesfisket för det som har hänt här.

Anf. 26 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag ställde frågor till Roland Utbult om Kristdemokraternas politik, inte om vad Ryssland eller Polen gör. Det kan vi förstås också

diskutera, men det är intressant att jag inte fick ett enda svar på de två konkreta frågor som jag ställde till Kristdemokraterna.

Den ena frågan var: Tycker inte Kristdemokraterna att vi ska avskaffa, eller åtminstone minska på, den skattebefrielse som yrkesfisket har?

Min andra fråga gällde något som jag tror att många i utskottet vill veta: Är det så att Kristdemokraterna inte längre står bakom det gemensamma ställningstagande som vi har från miljö- och jordbruksutskottet, nämligen att vi ska vara positiva till försöksverksamhet med kamerakontroll för att säkerställa att kvoterna av den landade fisken hålls? Vad tycker egentligen Kristdemokraterna där?

Anf. 27 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att Jens Holm lyssnar lite dåligt. Jag gav svar när det gäller kvoterna.

Som Jens Holm vet sitter jag inte i miljö- och jordbruksutskottet, så det som gäller den fråga där ni har ett enat utskott får väl hamna på mitt eget konto.

Jens Holm är emot subventioner av yrkesfisket. Jag stöder yrkesfisket och vet vilka umbäranden yrkesfiskarna lever under. Därför stöder jag också de subventioner som är nödvändiga där. Jens Holm och regeringen stöder ju byggproduktionen i väldigt hög grad, så det där med att man inte skulle subventionera är ju bara ett spel från din sida, Jens Holm.

När det gäller byggandet är det byggföretag som får del av subventionerna – här är det yrkesfisket och yrkesfiskarna, som lever under ganska svåra förhållanden. Jag skulle önska att de som kritiserar yrkesfisket så hårt kunde sätta sig in lite grann i vad det handlar om att vara yrkesfiskare. Man talar om det som att yrkesfiskarna har en båt och glider ut på havet, så löser sig det mesta, och så fiskar de upp all fisk. Men en yrkesfiskare är tillräckligt smart för att veta att ett hållbart fiske är nödvändigt om det ska fortsätta i nästa generation.

Var alltså lite försiktig med att angripa yrkesfisket på detta sätt. Jag tycker i stället att yrkesfiskarna behöver mer stöd. De behöver få tillbaka framtidstron och få tillbaka glädjen och stoltheten över att vara yrkesfiskare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 6 Åsnens nationalpark

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18: MJU14
Åsnens nationalpark (prop. 2017/18:87)
föredrogs.

Talman konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.53 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats den 8 mars

AU8 Arbetsmiljö och arbetstid

Punkt 1 (Systematiskt arbetsmiljöarbete m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (L)

Votering:

227 för utskottet

16 för res. 2

58 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 71 M, 21 MP, 18 C, 18 V

För res. 2: 16 L

Avstod: 41 SD, 1 MP, 15 KD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Emma Hult (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Arbetsmiljöstrategin för det moderna arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 3 (Arbetsmiljöverket)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

3. res. 6 (KD)

Förberedande votering:

22 för res. 5

15 för res. 6

264 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Hans Hoff (S) samt Momodou Jallow, Birger Lahti och Mia Sydow Mölleby (alla V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

268 för utskottet

18 för res. 5

15 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 71 M, 41 SD, 22 MP, 18 V, 16 L, 1 -

För res. 5: 18 C

Avstod: 15 KD

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Punkt 4 (Tips och anmälningar)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

163 för utskottet

138 för res. 7

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 71 M, 41 SD, 18 C, 16 L, 15 KD, 1 -

För res. 7: 98 S, 22 MP, 18 V

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Marie Granlund (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

259 för utskottet

42 för res. 10

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 71 M, 22 MP, 18 C, 18 V, 16 L, 15 KD

För res. 10: 41 SD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Punkt 8 (Arbetstid)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

283 för utskottet

18 för res. 11

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:84
14 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 71 M, 41 SD, 22 MP, 18 C, 16 L, 15 KD, 1 -
För res. 11: 18 V
Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Punkt 2 (Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

259 för utskottet
42 för res. 1
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 71 M, 22 MP, 18 C, 18 V, 16 L, 15 KD
För res. 1: 41 SD, 1 -
Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Punkt 3 (Signalspaning och massförstörelsevapen)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

283 för utskottet
18 för res. 2
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 71 M, 41 SD, 22 MP, 18 C, 16 L, 15 KD, 1 -
För res. 2: 18 V
Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2016

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU13 Fiskeripolitik

Punkt 1 (Nationell strategi för svenskt fiske)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

45 för res. 1

18 för res. 2

237 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Magnus Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Erik Slottner (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

241 för utskottet

42 för res. 1

18 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 71 M, 22 MP, 18 V, 16 L, 15 KD

För res. 1: 41 SD, 1 -

Avstod: 18 C

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Punkt 4 (Vetenskapliga rekommendationer och fiskemöjligheter)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

162 för utskottet

120 för res. 5

19 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 41 SD, 21 MP, 1 -

För res. 5: 71 M, 18 C, 16 L, 15 KD

Avstod: 1 MP, 18 V

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Punkt 9 (Effektivare fiskeövervakning)

1. utskottet

2. res. 12 (V)

Votering:

265 för utskottet

19 för res. 12

17 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:84
14 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 71 M, 41 SD, 22 MP, 16 L, 15 KD, 1 -
För res. 12: 1 C, 18 V
Avstod: 17 C
Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -
Annie Lööf (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 10 (Effektivare uppföljningssystem inom fiskeområdet)

1. utskottet
2. res. 13 (S, MP, V)

Votering:

163 för utskottet

138 för res. 13

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 71 M, 41 SD, 18 C, 16 L, 15 KD, 1 -

För res. 13: 98 S, 22 MP, 18 V

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Adnan Dibrani (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Utveckling av selektiva redskap)

1. utskottet
2. res. 14 (M, L)
3. res. 15 (SD)

Förberedande votering:

87 för res. 14

43 för res. 15

170 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Annie Lööf (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

136 för utskottet

87 för res. 14

78 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 22 MP, 15 KD

För res. 14: 71 M, 16 L

Avstod: 41 SD, 18 C, 18 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Punkt 12 (Ålfisketillstånd)

1. utskottet

2. res. 18 (M, SD, C, KD)

Votering:

155 för utskottet

145 för res. 18

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 22 MP, 18 V, 16 L

För res. 18: 70 M, 41 SD, 18 C, 15 KD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 13 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 1 KD, 4 -

Prot. 2017/18:84

14 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU14 Åsnens nationalpark

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2017/18:147 Ny djurskyddslag

2017/18:165 Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan

2017/18:167 Ett tydligare och enklare detaljplanekrav

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 mars

2017/18:428 Trygghet för brevbärare

av *Jan Ericson* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:429 Vinsttaket och skolorna

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister *Gustav Fridolin* (MP)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 mars

2017/18:1008 90-dagarsgarantin

av *Jan Ericson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1009 Utvisning av utländska studenter

av *Marta Obminska* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1010 Övergrepp mot politiska motståndare i Venezuela

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1011 Ökning av andelen enskilda vägar

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1012 Försäkringskassans värdegrund

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1013 Underhåll av vägar

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1014 Etableringen av Nordstream 2

av *Hans Wallmark* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2017/18:1015 Unga ensamkommande

av *Jan Ericson* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1016 Immaterialrättsbrott

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1017 Livsmedelsförsörjning vid krig eller avspärning

av *Sten Bergheden* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1018 Yrkesförarutbildningar

av *Teresa Carvalho* (S)

till statsrådet Anna Ekström (S)

2017/18:1019 Praxis gällande arbetstillstånd

av *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 mars

2017/18:912 Effektivisering av Migrationsverkets arbete

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

den 14 mars

2017/18:948 Horsstensleden

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:957 Stärkt kvalitet i den högre utbildningen

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

2017/18:963 Bristande konsekvensutredningar i Regeringskansliet

av *Andreas Norlén* (M)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2017/18:974 Etableringen av prämtrafiken

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Sammanträdet leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 2 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	1
Försvarsutskottets betänkande 2017/18:FöU5	1
Anf. 1 ROGER RICHTOFF (SD)	1
Anf. 2 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)	3
Anf. 3 ALLAN WIDMAN (L).....	3
Anf. 4 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	4
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (L) replik	5
Anf. 6 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	5
Anf. 7 ALLAN WIDMAN (L) replik	5
Anf. 8 MATTIAS OTTOSSON (S).....	6
Anf. 9 ANNICKA ENGBLOM (M)	6
Anf. 10 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	8
Anf. 11 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	8
Anf. 12 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	9
Anf. 13 ANNICKA ENGBLOM (M) replik.....	9
Anf. 14 ANDERS SCHRÖDER (MP).....	9
Anf. 15 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	9
(Beslut fattades under § 8.)	11
§ 3 Statlig förvaltning och statistikfrågor	11
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU25	11
(Beslut fattades under § 8.)	11
§ 4 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2016	11
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU10.....	11
(Beslut fattades under § 8.)	11
§ 5 Fiskeripolitik	11
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU13	11
Anf. 16 MONICA HAIDER (S)	11
Anf. 17 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	14
Anf. 18 MARTIN KINNUNEN (SD)	16
Anf. 19 EMMA NOHRÉN (MP)	17
Anf. 20 ESKIL ERLANDSSON (C).....	19
Anf. 21 JENS HOLM (V)	20
Anf. 22 LARS TYSKLIND (L)	22
Anf. 23 ROLAND UTBULT (KD).....	24
Anf. 24 JENS HOLM (V) replik.....	26
Anf. 25 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	26
Anf. 26 JENS HOLM (V) replik	26
Anf. 27 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	27
(Beslut fattades under § 8.)	27
§ 6 Åsnens nationalpark	27
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU14	27
(Beslut fattades under § 8.)	27
Ajournering	28
Återupptaget sammanträde	28

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats den 8 mars.....	28	Prot. 2017/18:84
AU8 Arbetsmiljö och arbetstid.....	28	14 mars
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	30	-----
FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	30	
FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor	30	
JuU10 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2016.....	30	
MJU13 Fiskeripolitik.....	31	
MJU14 Åsnens nationalpark	33	
§ 9 Bordläggning.....	33	
§ 10 Anmälan om interpellationer.....	33	
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	34	
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	35	
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.11.....	35	